

U prvoj knjizi nalaze se već objavljeni tekstovi: "Katehetika u mrvicama", Belluno 1949; "Postanak ljudske duše prema Antoniju Rosminiju", Belluno 1950. (doktorska teza iz 1947.) i "Illustrissimi (lettere del Patriarcha)", Padova 1979. Knjige od 2–8 sadrže tekstove koji su izrečeni ili napisani u vrijeme dok je bio biskup u pokrajini Vittorio Veneto (knjiga 2–4, 1959–69.) i patrijarh Venecije (knjiga 5–8, 1970–78.). U njima su objavljena pastirska pisma, poslanice, dopisi, propovijedi, homilije, egzorte, kateheze, refleksije, pisma s Koncila, članci, duhovne vježbe, konferencije, razgovori (radio Vatikan), različite poruke (među njima i radio-poruke), prezentacije, apeli, upute, pouke, interventi, čestitke i izrazi sućuti. Deveta knjiga obuhvaća: 1) razdoblje njegovog kratkog papinskog pontifikata, kolovoz–rujan 1978. (radio-poruke /"urbi et orbi"/, propovijedi, poruke, razgovori, homilije, audijencije, posthumne poruke); 2) tekstove za duhovne vježbe pod naslovom "Dobri Samarijanac"; 3) članke objavljene u listovima "Priatelj naroda" i "Priatelj gregorijanskog sjemeništa" (Belluno 5.III.1923.–27.XII.1957.); 4) "Varie" i 5) Korespondenciju iz razdoblja 30.VI.1935.–26.IX.1978. Knjiga završava "Kronologijom Albina Lucianija" i kazalima.

Jezik pape Lucianija odlikuje se jednostavnošću i jasnoćom, upravljen je svima i takav je da ga svatko može jasno razumjeti. A opet, posjeduje i dubinu koja je potrebna da bi se tako bitne životne istine mogle prenositi ne gubeći na težini i vrijednosti. Kako napominje njegov životopisac, A. Luciani je bio "rođeni kateheta".

Za njegova sabrana djela biti će u prvom redu zainteresirani oni koji se bave katehetikom, a također i svi koje zanima osoba ovoga pape, koji je pobrao simpatije mnogih, usprkos činjenici da je na papinskoj stolici bio svega 34 dana. Koliko nam je poznato, do sada je na hrvatski jezik prevedeno samo jedno njegovo djelo, "Katehetika u mrvicama" ("Catechetica in briciole") u izdanju *Glasa koncila*.

Ivan Dovrančić

Ivan Damiš, Iz prošlosti župe Čakovec, HKD sv. Jeronima, Zagreb 1994, 262 str.

Povijesnih podataka za razumijevanje povijesti ljudi i događaja u pojedinim krajevima nije nikada previše. Svaki je podatak vrijedan da ostane zabilježen i da osvjetli neko doba i ono što se tada događalo. Posebno kada se u pojedinim razdobljima povijesti moralo šutjeti o određenim temama i ljudima ili govoriti onako kako je to zahtijevala aktualna politika.

Ovo je knjiga koja, kako kaže autor, "na fragmentaran, ali povijesno utemeljen način, govori o pojedinim događajima i likovima iz prošlosti župe Čakovec". Nakana autora, uglavnom, nije da povijest tumači, nego da pruži što više podataka i dokume-

nata, posebno onih koji su, iz raznih razloga (nekada i nemara), bili pokriveni velom tajne ili zaborava, a koji mogu pomoći da se prošlost što potpunije i s više aspekata sagleda. Jasno je da ovi ulomci daju sliku samo s jedne strane, one crkvene i religiozne, no itekako su potrebni da bi se, uzimajući u obzir i sve drugo, mogla dobiti potpuna povijesna slika o ljudima i događajima na tom našem hrvatskom prostoru gdje je uvijek, kao i na mnogim drugim hrvatskim prostorima, postojao sukob raznovrsnih interesa.

Knjiga se sastoji od pet cjelina vezanih uz župu Čakovec (njezino djelovanje i življenje) te priloga o filijali u Mačkovcu (rodnom mjestu autora). Tekstovi su popraćeni citiranjem mnogih dokumenata što, po mom mišljenju, čini i najveću vrijednost ove knjige.

Prvi dio obrađuje "Ustanove, građevine i događaje vezane uz župu Čakovec" (osnovana 1789. g.) – povijest gradnje samostana i osnivanja župe, aktivnosti, društva u okviru župe; zatim datume koji su važni u povijesti ove župe i povijesne događaje vezane uz nju (Euharistijski kongres 1935., izgradnja Katoličkog doma 1937–1938.) te izgradnju nove crkve sv. Antuna.

U drugom je dijelu navedeno mnogo dokumentiranih podataka koji svjedoče o nenadomjestivoj ulozi Katoličke crkve u očuvanju hrvatske nacionalne svijesti u Međimurju. Poimence su tu navedeni prof. Ljuboslav Kuntarić, o. Ivan Kapistran Geci i nadbiskup dr. Alojzije Stepinac; uz mnoštvo neimenovanih iz redova što svjetovnog klera, što franjevaca, što ostalih katoličkih vjernika koji su zaslužni što se sačuvala i razvijala hrvatska nacionalna svijest. Također je naveden i kratak prikaz knjige Rudolfa Horvata "Poviest Međimurja" prigodom njezinog reprinteda.

Treći dio donosi biografije pojedinih osoba koje su ostavile neizbrisivi pečat u povijesti župe Čakovec djelujući na raznim poljima – do naših dana. Tu su biografije franjevaca Fortunata Pintarića, Rikarda Ribića, Gabrijela Đuraka, Miroslava Grđana i Pavla Grafa, te dijecezanskog svećenika Josipa Krokepa.

U četvrtom dijelu su opisani nestali crkveni objekti na području župe Čakovec: crkva sv. Mihovila u selu Mihovljan, pavlinski samostan u mjestu sv. Jelena i grobnica Zrinskih kod Čakovca.

Peti je dio posebno zanimljiv za razumijevanje novije naše povijesti i ne baš tako davnih događaja u razdoblju nakon svršetka II. svjetskog rata. Sadrži isključivo tekstove koji se nalaze u dvije kronike: "Kronika samostana 1919–1947." za razdoblje 1945–47. i "Historia domus" samostana i župe Čakovec 1947–1971. Tekstovi su doslovno prepisani i ovdje objavljeni.

Konačno, u "Prilogu", autor iznosi detalje iz prošlosti filijalne kapele u Mačkovcu (koja također pripada župi Čakovec). Opisuje vjerske prilike na prijelazu 19. i 20. st., posvećenje kapele u Mačkovcu 1928. te njezinu povijest, ljude i događaje koji su s njom povezani do 1993. g.

Ukupno uzevši treba naglasiti vrijednost ovakvih knjiga i potrebu njihovog objavljivanja da bismo imali dokumentirana svjedočanstva i izvore za povijest pojedinih naših krajeva, što u krajnjoj liniji daje pretpostavke da se načini jedna cjelovita sinteza povijesne istine kako na lokalnom tako i na nacionalnom planu u različitim vremenskim razdobljima.

Ivan Dovranić

Ivan Damiš, Ulomci za povijest Katoličke crkve u Hrvata, HKD sv. Jeronima, Zagreb 1995, 526 str.

Nova vremena daju mogućnost da se o mnogim, do jučer tabu temama, može otvoreno progovoriti, a ljude i događaje slobodno kritički vrednovati. Uz to, postoje u povijesnim istraživanjima uvijek stvari koje su premalo obrađene i koje treba temeljitije osvijetliti. U ovoj knjizi autor nam daje primjere i jednog i drugog – uz posebni naglasak na ljude, mjesta i događaje povezane s franjevačkom provincijom kojoj i sam pripada. Knjiga je više izvor podataka i pregled dokumenata koji mogu pomoći u povijesnom istraživanju nego samo izlaganje povijesti, pa zato može poslužiti i kao svojevrsni stimulans i pomoć onima koji tu povijest žele pobliže upoznati ili je detaljnije proučavati i o njoj pisati.

Podijeljena u pet dijelova, knjiga u prvom dijelu pod naslovom "Bibliografska ostvarenja" donosi detaljnu "Povijesnu bibliografiju Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda" (općenito o povijesti provincije, djelatnostima i samostanima pojedinačno) uz dva dodatka s istog područja: "Prilog bibliografiji radova franjevaca iste provincije od 1900–1945.g." s "Dopunom"; "Popis dizertacija iz crkvene povijesti i srodnih područja na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu (1928–1978)" s "Dopunama" istoga (1978–1993); "Prilog bibliografiji: Jozefinizam i Crkva među Hrvatima" te "Naknadno objavljena izabrana literatura"; "Bibliografski prikaz zbornika 'Vrela i prinosi' (1932–1941)" (zbornik za povijest isusovačkog reda u hrvatskim krajevima); te "Bibliografija: Sakralni spomenici u hrvatskoj znanstvenoj i popularnoj literaturi".

Drugi dio je posvećen "Pojednim povjesničarima iz prošlih stoljeća" tj. Josipu Bedekoviću (1688–1760), Kaji Agjiću (1805–1892) – uz vrlo opširan životopis, i Euzebiju Fermendžinu (1845–1897) – s posebno naglašenom dimenzijom "katolici-teta" u nekim njegovim djelima.

Treći dio obuhvaća radove o nadbiskupu kardinalu dr. Alojziju Stepincu i podijeljen je u tri dijela: 1. "Odnosi Tita i nadbiskupa Stepinca"; 2. "Bibliografski pogled u knjige o kardinalu Alojziju Stepincu (objavljene u razdoblju 1946–1993)" – više ili manje detaljni kritički prikazi 22 izdanja; 3. "Nadbiskup kardinal dr.